דיני ממונות בשלשה פרק ראשון סנהדרין י.

פלוני כא על אשתי [כו'] אכל לא להורגה. לפי שקרוב הוא אצלה ואע"ג דמהימנינן ליה בהאי קהדותא לגבי חבריה לא מהימנינן ליה לגבי אשתו והיינו פלגינן דיבורא דהא חד דיבורא הוא ולגבי האי מהימן ולא מהימן לגבי האי: **אצל אשתו לא אמרינן.** אדם קרוב לענין פלגינן דיבורא והואיל ומהימן אההוא דיבורא למיקטליה לחבריה ליקטליה נמי לדידה קמ"ל: **נהרגין.** משום פלוני: **ואין משלמין ממון.** טובת הנאת כתובתה שרצו להפסידה מאי טעמא שהרי לא הזכירו שם האשה ולמאן דאפקדי: **כא על כתו של פלוני נהרגין.** משום שניהם שבאו להרוג אותו ואותה: **ומשלמין ממון.** שבאו להפסידה כתובתה מן האירוסין ומשלמין טובת הנאת כתובה כדין כל זוממי כתובה. ולא פליגא דרבא אדרב יוסף דאמר לעיל (נט:) עדי הבעל נהרגין ואין משלמין ממון דהתם כיון דיעבת הגך תשלומין דכתובה דידה בעו מיהוי וכיון דעבד מקטלי לא משלמי לה ממון אבל היכא דלא ניעבת הגך תשלומין דהזמה דאב ניהו דכל שבח נעוריה לאביה והוה ליה ממון לזה לאב ונפשות לזה משום דבועל ונערה מיקטלי: **רבע השור.** ולא הזכירו שור של מי: **ואין משלמין.** למי השור דלא ידעינן מנו: **ממון לזה.** לבעל השור: **ונפשות.** בשביל פלוני הרובע: **פלוני רבע שורי.** הוא ואבר מצטרף עמו: **מה.** פלוני ודאי מיקטיל אלא שור מי מיקטיל: **מי אמרינן אדם קרוב אצל ממונו.** ופליגין דבורא להיתומי אחבריה ולא אשור לו דילמא לא אמרינן לענין פלגי דיבורא אדם קרוב אצל ממונו אע"פ דפליגין ליה לענין אצל עצמו: **הדר פשטה.** לא אמרינן אדם קרוב אצל ממונו לענין פלגי דיבורא והשור יקקל. וכי אמרינן בתמורה (דף כח.) רובע לו נרבע על פי הבעלים אסור לגבוה ומותר להדיוט דמינו נקקל הני מילי היכא דלא העידו הבעלים על הרובע מי הוא לו העידו ולא היה עד שני עמהם אבל הכא דגברא מיקטיל על פי בעל השור לא פליגין דיבורא משום ממון: **ושפטוס.** גבי מלקות כתיב: **רמז לעדים זוממין שלוקין.** היכא דאין הזמה יכולה להתקיים בהם כגון מעידין אנו באים פלוני שהוא בן גרושה ונמצאו זוממין והרי הם כהנים אין אומרים יעשה זה בן גרושה תחתיו אלא סופג את המרבעים מנגן: **משום.** דב"ד הלדיקו את הלדיק והרשיעו את הרשע והיה אם בן הכות אתה[a] הרשע לדקת לדיק למה החכרה כאן וכי משום לדקת לדיק מתחייב רשע מלקות אלא ודאי עדים [a](זוממין) רמיזי הכא דלעדים קאי האי והיה אם בן הכות והכי קאמר עדים שהרשיעו לדיק והוזמו הלדיקו עדים אחרונים את הלדיק והרי[a] נעשו רשעים אלו העדים הראשונים וילקו ואם אינו ענין לעדות ממון להא אין לוקין ומשלמין תניהו ענין לבן גרושה וכיוצא בו: **לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו.** מאם לא תעמוד לעשות וגו' והפלא ה' את מכותך וגו' (דברים כח) באלו הן הלוקין (מכות דף יג:): **מלקות במקום מיתה עומדת.** דכיון דעבר על אזהרת בוראו לאו הוא לאות ומיתה זו קנס עליו הכתוב והרי הוא כאחת מן המיתות וכי היכי דסקילה בפני עצמה ושריפה בפני עצמה והרג בפני עצמה הוי נמי מלקות כאחת מן המיתות: **אי הכי.** דהוא גופיה מיתה הוא: **אומדנא למה לי.** דקתני באלו הן הלוקין (שם דף כב.) דאומדין אותו אם אינו יכול לקבל ארבעים מלקין אותו לפי מה שיכול לקבל: **ונקלה.** בשעה שנוקה יהא אחיך שיכה את האי ולא את האמת וכיון דמיית ליה בפגלא כי מחי על אידך פגלא לאו על האי הוא: **אומדוהו לקבל עשריס.** ולאו שאין יכול לקבל עשרים ואחת ואם יכוהו עשרים ואחת ימות בה: **אין מכין אותו אלא.** שמונה עשרה דמכות הראויות להשתלש לשלשה חלקים בענין שמכה שני ידות מאחוריו ושלש מלפניו ומקבלת נפקא לן באלו הן הלוקין (שם דף כב.):

למחייה

אצל אשתו לא אמרינן. אע"ג דמתני' היא בזה בורר (דף מ:) דבעל כאשתו לענין עדות ס"ד הכא דמחמת מגו דמהימנן להורגו מהימן להורגה: **משום** דהוי לאו שאין בו מעשה. וה"ה דה"מ למימר משום דהוי לאו שיתן לאחרת מיתת כ"ד ואפ"ה גלי לן דהיה אם בן הכות הרשע דלקי ובלבד שלא יוכל לבא לידי חיוב מיתה אבל אם אפשר לו לבא לידי חיוב מיתה לא לקי כדאמר במרובה (בבא קמא דף עד: ושם) **מקמיים דרבי** אלעזר דאמר הוכחתו בנפש ובנכסיו החומו אין נהרגין דא"כ אלעזר עדים שהוכחתו בנפש לוקין ואי ס"ד הוכחתו ובנפשו החומו נהרגין הוה ליה לאו שיתן לאחרת מיתת כ"ד ואם תאמר דהכא משמע דלוקין אלאו דלא תענה משום דגלי לן קרא דוהיה אם בן הכות וכן בפ"ק דמכות (דף כ: ושם) גבי מעידים אנו באים פלוני שהוא בן גרושה משמע דלכ"ע לקי ובמעידין אנו באים פלוני שחייב לחבירו מאתים זוז (שם ד.) הוה נמי לקי לכ"ע אי לאו משום כדי רשעתו ובפ"ק דמכות (שם) גבי מעידים אנו באים פלוני שחייב מלקות מ' וזממוהו זוממין קאמרי רבנן דאין לוקין אלא מ' ואמרינן בגמרא (שם) הא לא תענה רבנן מאי עבדי ליה מיבעי ליה לאזהרת עדים זוממין וי"ל דהתם ודאי כיון דלקו מ' מכאתר זמם ואי אפשר להלקותם בלא אזהרה דלא ענש הכתוב אא"כ הזהיר והיינו מלא תענה ומצא הך דלקי מכאתר זמם הוי משום אזהרה דלא תענה ולכך אי אפשר להלקותו פ' על לאו אחד אבל בכן גרושה או בן חלוצה שפיר לקי מלא תענה וכן גבי מאתים זוז אי לאו כדי רשעתו הוי לקי מלא תענה דממון לא בעי אזהרה: **וכל** לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו. אפי' לרבי יהודה דאית ליה בכל דוכתא לוקין עליו אמי האי שיטתיה דהא מעדים זוממין ליף לה לר' יהודה בפ"ק דמכות (דף ד:) * ואי לאו והיה אם בן הכות הרשע דגלי לן בעדים זוממין ה"א בכל דוכתא לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו: משום ר' ישמעאל אמרו בעשרים ושלשה: מ"ט דרבי ישמעאל אמר אביי אתיא רשע רשע מחייבי מיתות כתיב הכא והיה אם בן הכות הרשע וכתיב התם אשר הוא רשע למות מה להלן בעשרים ושלשה אף כאן בעשרים ושלשה רבא אמר מלקות במקום מיתה עומדת אמר רב אחא בריה דרבא לרב אשי אי הכי אומדנא למה לי למחייה ואי מאית לימות א"ל אמר קרא ונקלה אחיך לעיניך כי מחית אגבא דרחיי מחית אלא הא דתניא אמדוהו לקבל עשרים אין מכין אותו אלא מכות הראויות להשתלש וכמה הן תמני סרי

למחייה

מסורת הש"ס

א) כ"ב קנ"ב. ב) (לעיל נ: וש"נ), ג) [ערין מוקפות כתובות ל: ד"ה רב אסי וכו' ביאור מרגן, ד) כ"מ מי אמרי' אדם קרוב אצל ממונו אי דילמא לא אמרינן כי הדר פשטה לא אמרינן אדם קרוב אצל ממונו. רש"ל, ה) מכות כ:, ו) [לקמן נא: מכות ה. כתובות לה.], ז) [מוקפתא דמכות פ"ד], ח) כפ"ל ליתא שם, ט) רש"ל מ"ג, י) כפ"ל: הרי, כ) [וע"ע מוקפות כתובות מה: ד"ה רבי יהודה ומוקפות שבת קנב: ד"ה בלאו], ל) [וכה:].

גליון הש"ם

גמרא ואין אדם קרוב אצל בתונו. עיין ובחוס דף ע ע"א מוקפות ד"ה ע"פ: תוס' ר"ה וכל וכו' ואי לאו והיה אם בן. קשה לי דמ"מ אף אם לא כתיב והלדיקו והרשיעו אם נכתב רק והיה אם בן הכות יליפינן כין מנן דמייתי מתלקות ומנא דבמוליא אם כיב ריבוי היינו מלקות ואמ"כ מלף מאם דלאו שאין בו מעשה לוקין וממילא מייתי הנעדים מלקות מהוא תענה וכ"ל:

מוסף רש"י

פלוני בא אל אשתי. בפגל שאמר בפני ב"ד פלוני כו', הוא ואחר מצטרפין להורגו. לבועל, אבל לא להורגה. דאלו אשתו פטול הוא לעדות (דעבים ב"ב קלד:). **רמז לעדים** זוממין שלוקין. עדי בן גרושה או עדי בנות שפטרם הכתוב מדין הזמה, מיון שבן לוקין, ולקמיה פריך מיפוק ליה מלא תענה (מכות ב:). **משום** דהתרדיקו את הצדיק כו'. בתמיה, אי הלדיקו והרשיעו בדיינין קאמר ולדיק ורשע בנבלי דיינין, למה לי והלדיקו לדיק כי' ליכתוב כי יהיה ריב בין אנשים ונגשי אל המשפט ושפטום והיה אם בן הכות, למה הוצרכה כאן לדקת לדיק, וכי כל מקום שהלדיקו כ"ד את הזכאי והחייבו את החייב יש מלקות, דאתא קרא למיתלי מלקות מהלדיקו והרשיעו, אלא אל אל מקרא בעדים שמתחב, עדים שקרים שהרשיעו לדיק ואלו אחרים והחיבום והלדיקו את הנדון שהוא לדיק והרשיעו את העדים הרשעים, והיה אם בן הכות את הרשע, אם דומה זו בת מלקות היא שאינו יכול לקיים בה דין דומה גמורה, כגון בעדי בן גרושה או בנות, והפילו השופט (שם). **ותיתוק ליה מלא תענה.** כל עונשי לאין מלקות אלא במקום שאינם לך כו פוגם, ולכן שאינו יכול לענשן בעונש הכתוב בהן ילקו (שם).

עין משפט נר מצוה

עו א מי' פ"ב מהל' עדות הלכה כ:
עז ב ג מי' שם פכ"ח הלכה י:
עח ד מי' שם פכ"ח הלכה כ:
עט ה מי' פ"כ שם הלכה ט:
פ ו מי' שם הלכה ט:
פא ז מי' פ"ח מהלכות סנהדרין הלכה ז (והל"כ) סמג לאין קלס:
פב ח מי' שם פי"ז הלכה כ סמג שם:

תורה אור השלם

1. כִּי יִהְיֶה רִיב בֵּין אֲנָשִׁים וְנִגְּשׁוּ אֶל הַמִּשְׁפָּט וְשָׁפְטוּם וְהִצְדִּיקוּ אֶת הַצַּדִּיק וְהִרְשִׁיעוּ אֶת הָרָשָׁע: דברים כה א
2. וְעָשִׂיתָם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ: דברים יט יט
3. וְהָיָה אִם בֶּן הַכּוֹת הָרְשָׁע וְהִפִּילוֹ הַשֹּׁפֵט וְהִכּוּהוּ לְפָנָיו כְּדֵי רִשְׁעָתוֹ בְּמִסְפָּר: דברים כה ב
4. לֹא תַרְבֶּה לֹא תִגְאָף לֹא תֵגָבֵר לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר: שמות כ יג
5. וְלֹא תִקְחוּ כֹפֶר לְנֶפֶשׁ רֹצֵחַ אֲשֶׁר הוּא רָשָׁע לָמוּת כִּי מוֹת יוּמָת: במדבר לה לא
6. אַרְבָּעִים יַכֶּנּוּ לֹא יוֹסִיף פֶּן יוֹסִיף לְהַכֹּתוֹ עַל אֵלֶּה מַכָּה רַבָּה וְנִקְלָה אָחִיךָ לְעֵינֶיךָ: דברים כה ג

רבינו חננאל

פלוני בא על אשתי הוא ואחד מצטרפין להורגו לבועל אבל לא להורגה דבעל לגבי אשתו קרוב הוא ועוד אמר פלוני בא על נערה מארושה והוחמו נהרגין שהעידו שקר כי בא על נערה מארושה. ואין משלמין ממון שלא העידו על נערה ידועה. אבל אם העידו על בתו של פלוני שנבעלה באונס והוחמו נהרגין על הבועל ומשלמין ממון לנערה כי בעדותן שנבעלה היו מפסידין כתובת בתולה מבעלה. וקי"ל בכולהו כוותיה דרבא וכן הדין בעדים המעידין כי פלוני רבע שור כו'. ואם תעיד כי פלוני רבע שורי הוא ואחר מצטרפין להורגו לרובע ולשקול השור ואסיקנא פשטא רבא אדם קרוב אצל עצמו ואין אדם קרוב אצל ממונו: **מכות** בג' שנאמר וגנשו אל המשפט ושפטום הרי כאן ב' אין ב"ד שקול מוסיפין עליהן עוד אחד הרי כאן ג': **אתיא** רשע רשע פירוש כתיב הכא במלקות והיה אם בן הכות הרשע וגו' וכתיב אשר הוא רשע למות מה דין רשע למיתה בכ"ג אף רשע דמלקות

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com